Javuló üzemegészségügy

Az üzemegészségügyi helyzetet általában a táppénzes napok számával szokták összevetni, és úgy mondanak véleményt. Bár ez az adat — a táppénzes helyzet alakulása — sok minden más körülményre is fölhívja a figyelmet. A szakszervezeti testületek általában figyelemmel kísérik a dolgozók egészségügyi helyzetének alakulását, a táppénzes napok adatait is értékelik. Így tettek legutóbb az SZMT elnökségének tagjai is. A Csongrád megyei statisztikai adatok azt bizonyítják, hogy itt az egy dolgozóra jutó táppénzes napok száma évente 16—17, míg országosan 17—18. Bár a korábbi esztendőkhöz viszonyítva Szegeden és a megyében erőteljesebb a növekedés, mint országosan.

Érdekesen alakultak azok az adatok, amelyek végül is hozzájárulnak a táppénzes kiadások emelkedéséhez: a biztosítottak száma Csongrád megyében meghaladja a 450 ezer főt, a táppénzre jogosultak száma eléri a 160 ezret; a nyugdíjasok száma is magasabb, mint másutt. Csak a múlt év folyamán 28 százalékkal gyarapodott a nyugdíjasok száma, most már 75 ezernél több a nyugdíjas.

A szakszervezetek segítséget nyújtanak az üzemegészségügy további javításához is, hiszen a jobb munkahelyi és egészségügyi körülmények jelentősen meghatározzák, hogy miként alakul a táppénzes betegek száma. A szakszervezeti tisztségviselők szükségesnek tartják a táppénzrendszer felülvizsgálatát, s hogy azt igazítsák jobban a szükségletekhez, egyformán legyen abban érdekelt a dolgozó és a vállalati kollektíva is. A szakszervezetek föladatuknak tekintik a jó együttműködést az állami egészségügyi szervekkel, s különösképpen szorgalmazzák az egészségügyi felvilágosító munka javítását, a rendszeres szűrővizsgálatokat és a jó betegellátást garantáló körzeti rendelők bővítését.

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

JUBILEUMI DÉL-ALFÖLDI TÁRLAT A MÓRA FERENC MÚZEUM HORVÁTH MIHÁLY UTCAI KÉPTÁRÁBAN, JÚLIUS 14-IG.

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI: HUNOK, AVAROK, MAGYAROK; A TISZA ÉLŐVILÁGA; SZEGEDI NÉPÉLET; SZEGED AZ IRODALOMBAN; KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ.

Nyári kalauz

A néptáncfesztivál

Az ország szakszervezeti néptáncegyütteseinek kívántak fórumot adni, felmérni évente az eredményeiket és a gondjaikat, amikor 1966-ban megrendezték az első néptáncfesztivált. Az amatőr táncosok szegedi találkozója néhány év alatt rangot, hírnevet, elismerést szerzett, nem kis részben a szervezők, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa, a SZOT, a városi tanács értő és gondos támogatása révén. 1970-ben már nemzetközi fórum a fesztivál, hiszen a szocialista országok is képviseltetik magukat egy-egy csoporttal. Majd elkészült az újszegedi színpad, ideális helyszín a folklórbemutatókhoz, és helyet kért a néptánc a Dóm téri nagyszínpadon is: a Hegyen-völgyön lakodalom pompás, hatásos táncképeit tapsviharral jutalmazta az első Dóm téri gálaest teljes nézőteret megtöltő közönsége.

A szakszervezeti együttesek az utóbbi években tapasztalható nagy fejlődésében, sőt, talán a néptáncmozgalom országos fellendülésében, minden bizonnyal szerepe volt az egyre színvonalasabb szegedi fesztiváloknak. Tavaly óta a páratlan években rendezik a nemzetközi fesztiválokat, közben (az elmúlt évben először) pedig a magyar együttesek minősítő versenyeit bonyolítják le.

Az idei nagyszabású találkozónak a felszabadulási évforduló ad a korábbiaktól eltérő és ünnepibb jelleget. A rendezők közé társult a Kulturális Minisztérium is, így a szakszervezeti együttesek X. fesztiválján olyan tánccsoportok is részt vesznek, amelyek korábban a hagyományos pécsi seregszemléken szerepeltek. Összesen hét külföldi és kilenc hazai együttes ligeti produkciójában gyönyörködhet az időközben néptáncértő és -szerető közönséggé nevelődött szegedi publikum. A magyar, valamint a szovjet, bolgár és lengyel együttesek már a városban vannak, ma érkeznek meg a többiek. A holnapi látványos megnyitó ünnepség után négy este lesz folklórbemutató, és megtartják a koreográfiai versenyt is a színházban. A Felszabadulási Nemzetközi Néptáncfesztivál fénypontjának kétségtelenül a Dóm téri gálaest ígérkezik: az új, kétrészes tánckompozíció, a Májusjárás a népek tavaszt köszöntő táncaiban ad színpompás képeket.

Exportruhák divatja

Mióta magyar szakemberek is megjelennek évente kétszer a divattervezők nemzetközi értekezletén, azóta anyagokban, színekben és fazonokban közelebb kerültünk az európai divathoz. Európai divat? Igen. Az utóbbi negyedszázadban a különböző európai országok öltözködését néhány hatalmas divatház befolyásolja, helyenként meghatározza. Mi ugyan gazdasági és társadalmi viszonyainknak megfelelően formáljuk ezt a nemzetközi irányvonalat, itt-ott „megnyírbáljuk" a kreációkat, de nem minden esetben.

DIVATTERVEZŐK A GYÁRBAN

A Szegedi Ruhagyár termékeinek nagy része például alkalmazkodik a nyugat-európai divathoz. A londoni férfiak, ha betérnek egy-egy áruházba öltönyt vásárolni, találkoznak a szegedi gyár termékeivel. Ízlésüknek megfelelően kell tehát kialakítani az exportruhák fazonját. A gyártmányfejlesztési osztálynak ezért van rajta a szeme az európai divat minden apró változásán. A „házi" divattervezők böngészik a nagy divatházak lapjait, figyelemmel kísérik a bemutatókat, nem maradnak el egy lépéssel sem.

— A megrendelő vázlatos rajzot ad, rövid műszaki leírásokat — magyarázza Komáromi Ferenc főosztályvezető. Meghatározza a méretéket is. A mi tervezőink megnézik ezeket a rajzokat, s ahol szükséges, módosítanak rajtuk.

Gyakran megtörténik, hogy a megrendelő snittjén rövid a gallér, vagy túl hosszú a fazon, rossz a zsebek elhelyezése, vagy valami más hiba akad. Át kell alakítani. Ez a tervezők dolga. A szerkesztők a kért méretek szerint szerkesztik meg az öltöny mintáját, majd egy középméretű modellt készítenek. Ezt küldik el a vevőnek. Ha tetszik, megrendeli. Ha nem ért egyet az esetleges módosításokkal, kezdődnek a tárgyalások.

— Saját tervezésű modelleket is viszünk minden évben Londonba — mondja Lőrincz Lajos főosztályvezető —, a HUNGAROTEX termében mutatjuk be, a szokásos londoni divathéten.

Rendszerint sikeres az ajánlat. Az idén Montrealban is voltak a gyár szakemberei. Mintakollekciót vittek a kanadai vevőnek, közös tervezésben. A szovjet exportra készülő munkaköpenyek, női-férfi szabad idő ruhák saját tervezésűek. Ebben az évben harminc-negyven modellt mutattak be a Szovjetunióban, mind más-más anyagból készült, különböző fazonnal és színekben.

A MODELLEK

A gyár kultúrtermében próbababák állnak, rajtuk az új mintadarabok. A különböző bemutatókról visszaérkezett modelleket láthatjuk itt egymás mellett. Köpenyek és női kosztümök, férfiöltönyök, zakók, egyik szebb mint a másik. A francia férfiak számára farmeröltönyök, az angoloknak, fésűs szövetből, kockás, sima, a legújabb divat szerint. A női munkaköpenyek akár utcai viseletnek is megfelelnének, nyári „kisruhának", olyan mutatósak.

Az új modellek — a szovjet exporthoz — abban különböznek a tavalyiaktól, hogy több rajtuk a díszítő elem. A nyugati export bársony öltönyök mintadarabjait is láthatjuk, klasszikus, hagyományos fazonnal, de dísztűzésekkel. Elmaradhatatlan kellék a mellény. Nagyon szépek a sportosabb jellegű öltönyök is, melyeknek modelljeit szintén az angoloknak mutatták be, de a kanadai vevők is érdeklődnek irántuk. Sportos nadrágkosztümök, szoknyák ingblúzokkal — s a szoknyák itt is hosszítottak.

A gyári kiállításon már érződik, hogy a divat ismét „váltás" előtt áll. Ez az, ami a géptermek szalagjainak dolgát egy kicsit bonyolultabbá teszi. De csak átmenetileg: a munkásnők már megszokták: új modellek — újabb munkafogások.

ALKOTÓMŰHELY

Van a gyárban egy kis műhely, csak egy műszakban dolgoznak benne, körülbelül húszan. A csoportvezető ismerteti néhány mondatban, mit is történik itt, az alkotóműhelyben:

— Mindenből, ami új, itt készülnek az első darabok. Mi nemcsak részműveleteket végzünk tehát, hanem megvarrjuk az öltönyt az első öltéstől az utolsóig. Ezeknek a gyerekeknek a munkájában gyönyörködnek a kiállításokon, a bemutatókon.

Azt mondja, gyerekek, s valóban, a műhelyben szinte csak fiatalok dolgoznak. Természetesen nem hiányzik a gyakorlat és a szakértelem se. Néhány idősebb munkás szárnyai alatt gyümölcsöztetik azt, amit tanultak az iskolában. Gál Viktor például annak idején osztályelső volt a szakmunkás tanulók között, jutalomképpen került ebbe a műhelybe. Most már másodéves a ruhaipari technikumban. Lovai József is itt tanulta a férfiszabó szakmát, 1972-ben végzett. Azóta is a modellkészítők között dolgozik. Érettségi után iratkozott a szakmunkásképzőbe, most pedig a Könnyűipari Műszaki Főiskola ruhaipari karára pályázik, technológus akar lenni.

— Ha sikerülne a főiskolán tanulnom, akkor is itt maradnék a gyárban. Rendkívül érdekesnek tartom ezt a munkát.

Igen, az utánpótlás... A gyárban sokat adnak erre. Itt, ebben a műhelyben is vannak olyan fiatalok, akikre lehet számítani. Szeretettel simogatják tekintetükkel a kész, s a még most kezdett mintadarabokat egyaránt. Büszkén mutatják a fazon vonalát, magyarázzák, mi miért készül így, ahogyan készül. Tudják. Az egészet látják, nemcsak egy részét. S az egészen most a Szegedi Ruhagyár tevékenységét értjük, amivel a magyar ruhaipart külföldön sikeresen képviseli.

Bálint Ibolya

KÉPERNYŐ

Zendül az osztály

Érződik a filmen, hogy alkotói különös gonddal foglalkoztak minden egyes szalagra vett jelenettel, de talán még többet a megelőző munkafázissal: a forgatókönyv megírásával. Nyilvánvaló, hogy *Ilku* Pál regényéből kiragadták azokat a sűrű levegőjű, feszültségekkel terhes részleteket, eseményeket, amelyek egyértelműen, nagyon hatásosan, ugyanakkor hallatlanul tömören, lényeget jelzően mutatják meg a kort és a szereplők sorsát, jellemét. Olyan részleteket, amelyek talán a regényben is filmszerűek, vagy filmre dolgozva ugyanazokat a tartalmakat képesek hordozni.

Ennek köszönhető — *Békés* József dramaturg, *Nádasy* László és *Ranódy László* forgatókönyvírók, *Szemes Marianne* rendező gondosságának —, hogy az első rész nagyon feszes szerkezetű, igen pontosan komponált, izgalmas filmmé vált. Olyan szituációk sorozatává, amelyek mindegyikében összecsapnak a „jók" és a „rosszak", amelyekben azonban nem az a kérdés, hogy ki kit győz le, hanem az, hogy ki milyen jellem, milyen egyéniség. Az egyik oldalon a kisvárost a kezében tartó gyáros, a fia, meg a talpnyalók, vagy kényszerből szolgálók hada. A másikon, akiknek a rovására gyakorolják a hatalmat, a gimnázium szegénysorsú diákjai és az öntudatosabb munkások. Az események az iskolán belül zajlanak, de pontosan ugyanilyen mechanizmusok alapján történhettek volna 1929-ben abban a városban, bármelyik városban, az egész országban. A főszereplő, Jani kálváriája modell, bár látszólag nagyon is helyhez és személyekhez kötött.

A jelenetek feszültségét éppen a tágabb érvényűség és a személyes érdekhűség együttes „jelenléte" adja. Nyilvánvaló, hogy Janiék kiszolgáltatottsága adott és teljes, kitörni belőle aligha lehetséges. De hogyan lehet emberi normák szerint legalább ideig-óráig élni benne — ez a kérdés a filmbeli helyzetekben. Amelyekben, bár rokonszenvünket bírja, mégis újra és újra vizsgázik a jellem, nehéz választásokra kényszerül a döntéseinek sorozatából megismert főszereplő, és társai is. Az ilyenféle feszültség tűnt el a film második részéből, a plakátragasztás hosszadalmasra sikerült jeleneteiből. Kiderült, hogy a jóval konkrétabb veszélyhelyzetek nem képesek egyenrangú izgalmakat teremteni a személyiség vizsgáinak izgalmaival. Még *Halász* Mihály operatőr is sokatmondóbb az első részben, amelyben pedig jóval kevesebb lehetőséget kap a képi kifejezésre, „kenyere javát" elveszi a szó és a pontos rendezői beállítások egyszerű reprodukálása. Egészében mégis értékes példáit adta a film, milyen lehetőségek vannak az izgalmas „cselekményesség" és a feszült gondolatiság televíziós ötvözésének.

S. E.

Özönvíz

Kétrészes, színes, szélesvásznú lengyel film. Henryk Sienkiewitz regényéből filmre írta: Jerzy Hoffman, Adam Kersten és Wojciech Zukrowski. Rendezte: Jerzy Hoffman. Operatőr: Jerzy Wojcik.

A lengyel filmművészet az elmúlt évtizedekben több monumentális alkotással írta be nevét az egyetemes filmtörténetbe. Kiváló klasszikus íróik hatalmas áradású műveinek filmrevitele világszerte sok hívet szerzett a lengyel moziművészeknek, ugyanakkor a földkerekség számos országának közönségéhez vitte élményközelbe a lengyel história véres-hősies lapjait. Legújabb, nálunk is látható művük Sienkiewitz széles sodrású történelmi freskójának, az *Özönvíz*nek filmes adaptációja. A kétszer kétrészes filmeposz képsorai a filmet ihlető Sienkiewitz-trilógia történelmi tablóihoz hűen széles ecsetvonásokkal idézik a XVII. századi Lengyelország forró atmoszféráját. A lengyel—svéd háborút megjelenítő regény alkalmas a megfilmesítésre. Színes tájleírásai káprázatos tájképekké válnak a celluloidszalagon, drámai konfliktusai izzó erejű fojtó légkörű pillanatokat képesek szerezni, hatalmas csataképei a filmvásznon lélegzetelállítóan mozgalmas kavalkáddá válnak, lírai részletei bensőséges képsorokban nyernek filmes megfogalmazást.

Mi az, ami a legmegragadóbb az Özönvíz című filmben? A történet, a regény ismeretében mindenekelőtt az a filmes nagyvonalúság, ötletesség és tiszteletteljes megközelítési mód, mely az alkotók minden parányi mozzanatára jellemző. Úgy őrzik meg a regény nemes pátoszát, a hazaszeretet fűtött érzését, hogy távol tudták magukat tartani a hamisan torzító elfogultságtól. Lenyűgöző az a tisztelettel párosuló alaposság, mely a helyszínek kiválasztását, a környezetábrázolást, a berendezési tárgyak és kosztümök kiválasztását jellemezte. Történelmi hűség és tipizálás egyszerre jellemezte az alkotók ez irányú munkáját.

Külön figyelmet és említést érdemel az operatőri munka. Nemcsak a tökéletes, színes technika, hanem az a sok ötlet és kifogyhatatlan leleményességgel párosuló alkalmazkodási készség, ahogyan a kamera egy csatajelenet vágtató paripájának habzó száját, egy enteriőr komódjának intarziaberakásos fiókját, egy korabeli öltözet dúsan díszített részleteit, egy drámai pillanatokat átélő ember tekintetét, vagy az ezernyi szépséget rejtő lengyel táj évszakváltozásait megörökítette. A főhőst alakító *Daniel Olbrychski* színészi pályájának minden bizonnyal egyik meghatározó teljesítményét nyújtja Andrzej Kmicic szerepében. A bátorság, nemesség, hazaszeretet, kötelességérzet olyan eszményét jeleníti meg, amely minden hősiessége és dicsősége ellenére emberi tartalmak hordozója, esendő és hiú, megejtően szerelmes és félelmét legyőzően bátor. Úgy formálta meg a XVII. századi Lengyelország szabadságáért vérét áldozó hős alakját, hogy a ma fiataljainak is korszerű eszményképet tudott megrajzolni.

T. L.